TRAFICOM
Liikenne- ja viestintävirasto

LAUSUNTO

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV(at)eduskunta.fi

Päiväys/Datum
14.5.2024

Dnro/Dnr
TRAFICOM/245021/03.03.01/2024

Viite/Referens
VNS 2/2024 vp

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto Valtioneuvoston selontekoon julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2025-2028

Viraston toimintamenomomentti

Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenomomentti 31.01.02 on valtion talousarviossa nettobudjetoitu. Viraston toimintamenomomentin talousarviossa myönnetty määräraha on ollut noin 95-99 miljoonaa euroa, joka vastaa noin 40 % viraston toiminnan rahoituksesta.

Momentille kertyvät bruttotulot ovat olleet noin 130 miljoonaa euroa. Nämä tulot ovat lähinnä maksullisen toiminnan tuottoja, mm. ajokorteista, tutkinnoista, luvista, rekisteröinneistä ja pätevyyksistä. Monista muista virastoista poiketen Liikenne- ja viestintävirastolla suurin kuluerä eivät ole henkilöstökulut, vaan palveluostoihin kuuluvat ICT-hankinnat, viraston toiminnan ollessa digitaalista ja tietojärjestelmäintensiivistä.

Osana julkisen talouden kehysvalmistelua vuosille 2025-2028 virasto on esittänyt lisärahoitustarpeita kehyskaudelle vuosittain noin 6 miljoonalla eurolla viraston laajentuneisiin kyberturvallisuuden tehtäviin mm. seuraaviin kohteisiin: Yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisten toimijoiden tietoturvapalvelut, Hyökkäyspinnan kartoituspalvelun (HYÖKY) ja kevennetyn HAVARO-palvelun tuottaminen sekä salaustuotearviointitoiminnan lisäresursointi. Näihin tehtäviin ei ole kehyksissä osoitettu lainkaan lisärahoitusta.

Liikenne- ja viestintäviraston toimintamenoihin on julkisen talouden kehyksissä vuosille 2025-2028 osoitettu tuottavuustoimenpiteinä vuosittainen noin 9,5 miljoonan euron leikkaus ja lisäksi toimintamenosäästöjen lisätoimista (riihipäätös 2024) arviolta noin 4 miljoonan euron lisäleikkaus, eli yhteensä 13,5 miljoonaa euroa vuosittaista vähennystä kehyksiin kehyskauden lopulla. Tämä on n. 14 % viraston budjettirahoitteisten toimintamenojen kokonaisuudesta.

Viraston tulo- ja avustusmomentit

Toimintamenomomentin lisäksi viestinnän maksut ja eräät liikenteen maksut –momenteille tuloutetaan viraston keräämät veronluonteiset maksut. Lentoliikenteen ja katsastustoiminnan valvontamaksuun ja tietoyhteiskuntamaksuun, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksuun, postitoiminnan valvontamaksuun sekä varmennemaksuun liittyvät viraston tehtävät rahoitetaan tuloja vastaavalla toimintamenomäärärahalla, joka muodostaa merkittävän osan viraston talousarviorahoituksesta.

Liikenne- ja viestintävirasto hoitaa myös useita valtionavustus- ja tukitehtäviä. Tällaisia valtionavustuksia ja tukia ovat muun muassa avustukset liikenne- ja viestintäverkkoihin, meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen, avustukset liikenteen ja viestinnän palveluihin sekä julkisen henkilöliikenteen palvelujen ostot ja kehittäminen.

Liikenne- ja viestintävirasto hoitaa myös valtion televisio- ja radiorahaston hallinnointia ja kirjanpitoa sekä toteuttaa määrärahasiirrot talousarviosta rahastoon ja tilittää varat Yleisradio Oy:lle. Määrärahasiirtoihin tarkoitettu määräraha on kehyksissä noin 609 miljoonaa euroa. Määräraha tarkistetaan vuosittain indeksintarkistuslausekkeella.

Tuottavuusohjelman ja toimintamenoleikkausten vaikutukset viraston toimintaan

Liikenne- ja viestintävirasto on käynnistänyt toimenpidesuunnittelun toimintansa sopeuttamiseksi tuottavuusohjelman ja toimintamenoleikkausten mukaiseen rahoitustasoon. Viraston tulee kyetä varmistamaan toimintaedellytyksensä tulevaisuudessakin.

Toimenpidesuunnitelma tulee sisältämään toimenpiteitä mm. digitalisaation edistämiseen, tietojärjestelmäkehitykseen ja automaatioon liittyen. Digitalisaation edistäminen sisältää toimenpiteitä mm. paperisten lomakkeiden ja postin määrän merkittävään vähentämiseen. Automaation avulla pyritään puolestaan tehostamaan prosesseja ja toimintaa. Lisäksi toimienpiteillä tavoitellaan muutoinkin viraston toiminnan ja toimintatapojen tehostamista.

Toimitilakustannusten osalta virasto on jo aiempina vuosina saanut toteutetuksi merkittäviä säästötoimia toimitilahankkeilla kiinteistö- ja vuokrakuluihin. Toimitilakuluja on saatu vähennettyä 7,1 miljoonasta eurosta 5,1 miljoonaan euroon, säästön ollessa 2 miljoonaa euroa vuodessa, eli 28 % vuosisäästöä. Toimitilakustannusten osalta virastolla ei ole nähtävissä merkittävää säästöpotentiaalia, ja toisaalta toimintaan liittyvien suojatilojen tarve saattaa kasvattaa toimitilakustannuksia.

Toimintamenokehyksen pienentyessä virastolle on iso haaste ottaa haltuun uusia tehtäviä, joita virastolle on jo osoitettu ja joita virastolle ennakoidaan tulevan edelleen lisää. Virasto on jo ottanut olemassa olevan rahoituksen puitteissa hoidettavakseen merkittävän määrän tehtäviä, mm. Liikenne12-tehtävät sekä siihen liittyvän liikenne-ennustemallin rakentamisen investointi, MAL-sopimuksiin liittyvät tehtävät, CEF, varautumisen tehtävät, liikenteen automaation edistämiseen liittyvät tehtävät, sijaintietopalvelun kehitystyö, lentoliikenteen ostot sekä erilaisten tukien myöntämiseen liittyviä tehtäviä (tietoturvaseteli, raideliikenteen tuet, ajoneuvojen muuntotuet). Virastolle on tunnistettu myös tulevaksi uusia tehtäviä hallitusohjelman toimeenpanoon liittyen.

Edellä mainittujen lisäksi virastolle on tunnistettu olevan tulossa merkittävä määrä uusia tehtäväkokonaisuuksia, joihin ei ole saatu riittävää rahoitusta. Tällaisia ovat mm. AFIR-tehtävät vaihtoehtoisten polttoaineiden infrastruktuuria koskevasta asetuksesta, EU:n digipalvelusäädöksestä johtuvat tehtävät, sekä NIS2-kyberturvallisuusdirektiivistä ja CER-direktiivistä tulevat tehtävät.

Toimintamenoleikkaus rajoittaa viraston edellytyksiä uusien tehtävien vastaanottamiselle ja tarkoittaa muutoinkin merkittävää säästötarvetta viraston budjettirahoitteisessa toiminnassa.

Lopuksi

Lopuksi Liikenne- ja viestintävirasto kiittää saamastaan rahoituksesta, mutta kiinnittää huomiota siihen, että viraston budjettirahoitteinen toimintamenokehys pienentyy tuottavuussäästöjen takia n. 14 % aiempaan verrattuna, eikä kehykseen esitettyihin lisämäärärahaesityksiin ole saatu lainkaan rahoitusta.

Virastolla on laaja toimiala, ja siinä tapahtuvat toimintaympäristön muutokset sekä liikenteen että viestinnän yhteyksissä ja toimintaedellytyksissä voivat muuttua nopeastikin. Virasto vastaa omalta osaltaan liikenteen ja viestinnän sektorilla yhteiskunnan varautumisen ja toimintakyvyn varmistamisesta. Viranomaisten tehtävien hoitaminen digitalisoituvassa yhteiskunnassa edellyttää riittävää resursointia nyt ja tulevaisuudessa.

Virasto painottaa, että kyberturvallisuuskeskuksen toiminta on budjettirahoitteista. Siten säästöt kohdistuvat myös sen toimintaan, mikä väistämättä heikentää kansallista kyberturvallisuutta.

Virasto toteaa myös, että virasto on ottanut haltuun useita uusia tehtäväkokonaisuuksia nykyisen henkilöstön ja resurssoinnin puitteissa laajentamalla olemassa olevan henkilöstön tehtävänkuvia sekä kohdentamalla mahdollisuuksien mukaan henkilöstön luonnollisen poistuman puitteissa tehtäviä rekrytointeja.

Virasto toteaa vielä lopuksi, että tuottavuussäästöjen aiheuttamat kehysleikkaukset ja samanaikainen uusien tehtäväkokonaisuuksien haltuunotto aiheuttavat viraston toimintaan erittäin merkittäviä haasteita.

Sirpa Korhonen
Talousjohtaja
Liikenne- ja viestintävirasto Traficom